

PROFESOR MARIAN PALEJ NIE ŻYJE

Stanisław SULWIŃSKI ^{1/}

Politechnika Śląska, ul. Krzywoustego 7, 44-100 GLIWICE,
Ośrodek Geometrii i Grafiki Inżynierskiej

Prof. zw. dr hab. inż. Marian PALEJ
(1923 – 2001)

Prof. Marian PALEJ, jeden z najwybitniejszych polskich geometrów wykreślnych odszedł od nas na zawsze. Był, w kraju i zagranicą, uznanym autorytetem w dziedzinie syntetycznej geometrii rzutowej i wykreślnej. Był profesorem zwyczajnym Politechniki Śląskiej w Gliwicach, byłym dyrektorem jedynego w Polsce Instytutu Geometrii Wykreślnej, byłym wicedyrektorem Instytutu Matematyki Politechniki Śląskiej oraz prorektorem Politechniki Śląskiej. Profesor był założycielem i wieloletnim Prezesem Polskiego Towarzystwa Geometrii i Grafiki Inżynierskiej (PTGiGI), redaktorem naczelnym Zeszytów Naukowych Pol. Śląskiej pt. „Geometria i Grafika Inżynierska” oraz redaktorem naczelnym „Biuletynu PTGiGI”, a także

^{1/} E-mail address : sulwin@polsl.gliwice.pl

założycielem i od ponad dwudziestu lat kierownikiem naukowym Otwartego Seminarium Geometrii i Grafiki Inżynierskiej. Od roku 1996 wchodził w skład komitetu redakcyjnego „Journal for Geometry and Graphics” wydawanego przez International Society for Geometry and Graphics.

W pamięci studentów, kolegów i przyjaciół, pozostanie jako skromny, zawsze kompetentny i przyjazny wszystkim, prawdziwy człowiek nauki.

Wybrane fragmenty i zdarzenia z życia prof. Mariana PALEJA.

Marian PALEJ urodził się w Borysławiu (ok. 70 km na południe od Lwowa) w dniu 12 kwietnia 1923 r. jako syn Józefa i Marii z Malczewskich. W 1940 roku ukończył z wyróżnieniem polskie Państwowe Gimnazjum im. Władysława Jagiełły w Drohobyczu, co umożliwiło mu wstęp bez egzaminu na dowolną polską uczelnię. W tej szkole uczył go rysunku znakomity polski grafik i pisarz Bruno Schulz.

M. PALEJ rozpoczął studia we wrześniu 1940 r. na Wydziale Budowy Maszyn Politechniki Lwowskiej, które był zmuszony przerwać w 1941 roku z powodu wojny rosyjsko-niemieckiej. Nieco wcześniej zetknął się na krótko z Kazimierzem BARTLEM, profesorem Politechniki Lwowskiej i najwybitniejszym polskim geometrą wykreślnym okresu przedwojennego. Być może to właśnie wtedy zaczęło w M. PALEJU kiełkować zainteresowanie geometrią wykreślną. Następnie, w okupacyjnej rzeczywistości, musiał podjąć pracę zarobkową, którą otrzymał w Karpathen Oel. Pracował tam do 1945 r., to jest do momentu, gdy on i jego rodzina, podobnie jak wiele innych polskich rodzin, została zmuszona do opuszczenia rodzinnych stron.

W dniu 12 września 1945 roku M. PALEJ pociągiem repatriacyjnym przybył do Krotoszyna, a następnie dotarł do Gliwic, gdzie kontynuował studia na Wydziale Mechanicznym nowoutworzonej Politechniki Śląskiej. Jeszcze podczas studiów podjął w 1948 r. pełnoetatową pracę zawodową w Centralnym Zarządzie Przemysłu Nieorganicznego, którą zakończył w 1955 r. W kwietniu 1950 r. uzyskał stopień akademicki inżyniera-mechanika na podstawie uchwały Rady Wydziału Mechanicznego Politechniki Śląskiej i od października tegoż roku rozpoczął pracę jako starszy asystent w Katedrze Geometrii Wykreślnej Politechniki Śląskiej. W latach 1955-1961 równoległe z pracą na Politechnice pracował naukowo w Instytucie Metalurgii Żelaza, zajmując się pomiarami parametrów procesów cieplnych, dokonując oceny tych procesów oraz wnosząc zmiany usprawniające i modernizujące procesy cieplne w hutnictwie.

W 1961 r. ukończył pracę doktorską pt. „Rzuty równoległe na dwie wzajemnie prostopadłe rzutnie. Analiza błędnego utożsamiania z rzutami Monge’a”. W październiku 1961 roku na podstawie uchwały Rady Wydziału Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego Politechniki Śląskiej, uzyskał stopień naukowy doktora nauk technicznych. Była to pierwsza praca doktorska z geometrii wykreślnej obroniona w Politechnice Śląskiej.

M. PALEJ odbył staż naukowy w wyższych uczelniach technicznych i pedagogicznych Moskwy i Leningradu, w których przebywał w okresie wrzesień – grudzień 1963 r. Tam właśnie rozpoczął pracę nad swoją habilitacją. Kolokwium habilitacyjne odbyło się na Wydziale Budownictwa Przemysłowego i Ogólnego Politechniki Śląskiej w dniu 15 marca 1965 r., a praca nosiła tytuł „Związki akolineacji środkowej”. W wyniku zdanego kolokwium otrzymał stopień naukowy docenta.

W czerwcu 1969 roku doc. M. PALEJ objął po prof. Adamie Zawadzkiem, kierownictwo Katedry Geometrii Wykreślnej Politechniki Śląskiej. W 1975 roku otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk technicznych. W 1981 roku (w okresie Solidarności)

został wybrany prorektorem ds. nauki w Politechnice Śląskiej, w 1982 r. otrzymał powołanie na stanowisko dyrektora Instytutu Geometrii Politechniki Śląskiej.

W 1991 roku uzyskał nominację na stanowisko profesora zwyczajnego w Politechnice Śląskiej, a w roku 1992 przebywał we Włoszech zaproszony przez Università degli Studi della Calabria do wygłoszenia cyklu wykładów z geometrii rzutowej.

W 1995 roku założył Polskie Towarzystwo Geometrii i Grafiki Inżynierskiej i został wybrany jego prezesem, stając się niekwestionowanym przedstawicielem środowiska polskich geometrów wykreślnych oraz animatorem współpracy środowisk politechnicznych.

W 1996 r. był wiceprezesem 7th International Conference on Engineering Computer Graphics and Descriptive Geometry oraz przewodniczącym Polskiego Komitetu Naukowego tej, o światowym zasięgu, konferencji (Kraków, 18 – 22 lipiec 1996). Był członkiem międzynarodowych komitetów koordynacyjnych: 8th International Conference on Engineering Design Graphics and Descriptive Geometry (July 31- August 3, 1998, Austin, Texas, USA), 9th International Conference on Geometry and Graphics (July 28 – July 31, 2000, Johannesburg, South Africa) oraz 10th International Conference on Geometry and Graphics (July 31 – August 3, 2002, Kiev).

Profesor M. PALEJ jest autorem lub współautorem ponad 70 publikacji, podręcznika geometrii wykreślnej oraz współautorem obszernej monografii poświęconej zastosowaniom geometrii wykreślnej do praktyki inżynierskiej. Był promotorem 6 ukończonych pracy doktorskich i jednej w toku oraz recenzentem 20 prac doktorskich i 3 habilitacyjnych. Opracował także dwie recenzje wniosków o nadanie tytułu doktora honorowego (prof. zw. Franciszek Otto, prof. nadzw. Wiktor Jankowski) oraz 4 opinie wniosków o nadanie tytułu naukowego profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego (prof. Zbigniew Pałasiński, doc. Roman Matla, doc. Stanisław Polański, doc. Bogusław Grochowski).

W latach 1995 -2001 prof. M. PALEJ energicznie prowadził działalność jako prezes Polskiego Towarzystwa Geometrii i Grafiki Inżynierskiej, redaktor naczelny „Biuletynu PTGiGI” (12 wydań) oraz Zeszytów Naukowych Politechniki Śląskiej pt. „Geometria i grafika inżynierska”.

Profesor Marian PALEJ, kontynuator szkoły naukowej Profesorów Kazimierza Bartła, Stanisława Szerszenia i Adama Zawadzkiego, był człowiekiem, którego zarówno osobowość, jak i prace, przyczyniły się do podniesienia rangi geometrii wykreślnej tak w kraju, jak i w oczach światowej społeczności uczonych.

Cześć Jego pamięci!